



Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Ivrisdictione Ecclesiasticâ, & Iudiciis

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 2. De juramento testium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61847](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61847)

publicatione. Ita puniendum dico, quando criminaliter actum est: at quando civiliter, ad satisfactonem tenetur parti læta. Sic olim, hodie pœna arbitraria in usu est, eaque varia secundum qualitatem personarum, & circumstantiarum, *Menochius casu 307. l. l. Clarus q. 53. Sylv. n. 9. Azor. l. l. 13. c. 28. d. 12.*

Triplicem pœnam mereri falsum testem. *Decianus l. 6. c. 3. & Damhaud. c. 70.* tradunt eo quod Deum, indicem, & innocentiam lædat. Quæ verò trigemina illa pœna sit, minimè explicant, neque expeditum est: ne in aliis multis imò plerisque criminibus eandem multiplicationem recipere debeamus. Nam quicumque peccat, innocentiam lædit, Deum offendit & proximum, in iis, quæ manifesta sunt.

De Presbytero, & Diacono nominatum *Bernardus Diaz. in pract. sua c. 94.* pronunciat, si falsum testimonium dixerint, ab officii honore deponendos, & in monasterium detrudendos esse iuxta *Concl. Agathense relat. in c. si Episcopus dist. 50.* Quod intelligunt aliqui de crimine illo directè accusati, convicti, & damnati sunt: secus autem, si non constet via directâ, sed incidenter, puta per viam exceptionis, aut similem. Tunc enim nec deponendi, nec in monasterium detrudendi sunt, sed tantum à testimonio repellendi. Addit *Diaz. l. cit.* quamvis in civilibus & criminalibus causis prædicta pœna imponenda sit, gravius tamen puniendos, qui falsum testimonium in criminalibus fecerunt, præsertim ubi læci propter idem delictum pœna talionis puniuntur. Præte-

rea excusari à pœna ordinaria depositionis, &c. 1. si testificatio non sit nociva, extraordinaria tamen puniri potest. 2. quando falsitas est circa accidentalia causæ. 3. quando sine dolo commissa est. 4. si absque iniuria testatus sit. Denique si non per viam accusationis, sed inquisitionis procedatur. *V. Barb. in c. Falsidicus de crim. falsi Tholos. l. 48. c. 11. Damhaud. c. 124. Decianum l. 6. c. 13.* ubi variis pœnarum generibus enarratis, non minimam perituri testis esse infamiam notat: quæ tamen non ipso facto, sed post sententiam iudicis contrahatur ita ut infamis sit, & repellatur à testimonio ferendo, & qualibet dignitate: quod etiam *Wurmserus annotavit l. 1. tit. 47. obs. 25.*

§. 2.

De iuramento testium.

I. Explorati iuris est, testem non nisi iuratum audiri: iniurari nullam fidem esse. *l. iurisiurandi C. de test. c. quotus e. licet 2. §. testes Glossa ibid. c. tuis questionibus c. nuper hoc tit. ubi nec religiosi excipiuntur. Discretè Innoc. III. Bituntino Archiepiscopo scribens, Monachi inquit, de suis fratribus ac conuersis testes in causis propriis producere absque iuramenti exhibitione non possunt, nisi forte à parte remittatur aduersa. Et Honorius in c. nuper nullius testimonio, quantumcunque religiosus existat, nisi iuratus deposuerit, in alterius præiudicium debet credi.*

Porro iuramentum illud in principio examinis præstandum est. *c. fraternitatis*

mitatis hoc tit. idque tactis manu evangelii. Glo. in V. iuramentis. Sanch. l. 3. Moral. c. 1. Borell. in summa de iur. Reginald. l. 18. c. 1. n. 10. Barb. in cit. c. Fratemitatis qui in c. tuis h. tit. extendit ad personas in dignitate constitutas, quibus iurandum est, saltem manu pectori imposta coram SS. Evangelii, V. Farin. in q. 74. n. 6. Sanchez. l. 6. confil. c. 8. dub. 2. Cardinal. Lugo disput. 37. sect. 14. n. 66. Treutl. vol. 11. disp. 7. c. 6.

II. Iuramentum à testibus præstandum non est calumniæ, sed veritatis. Iurant enim, se veritatem ad articulos probatorios dicere velle. c. quoties c. licet 2. S. testes text. notab. in c. Hortamier. 3. q. 9. ubi Glo. in V. novitunt, testis pro utraque parte testabitur. c. non sanè 14. q. 5. & iurabit, quod nihil falsitatis dicet. c. nullam 2. q. 4. Maranta par. 6. S. nonus actus n. 14.

De Episcopo in c. fin. de iuram. calum. sancitum est, ut per se agens in iudicio per se iuret propositis ante se, non tamen tactis evangelii. Ex quo enim, ait Glo. ibid. assumpsit officium in se iurare debet de calumnia, cum sit accessorium sine quo non potest causa expediri. arg. c. praterea de off. deleg. auct. de sanctiss. Episc. s. nulli verò nec honore, tum auct. sed Iudex C. de episc. & cler. Plerumque tamen propter reverentiam ordinis, & status remitti solet iuramentum episcopis, aliisque personis illustribus, quorum sinceritas præsumitur non minus firma & constans, quam sibi iuramenti vinculum adderetur. Franc. Marcus decis. aur. par. 1. q. 377.

Addit Mynsinger. cent. 3. obs. 80. si post testimonium dictum, iuret testis, nullam vim habituram: quia de natura & ordine iudiciorum est, ut primò iurent, & postea testentur. l. si quando cum auct. servilis conditionis C. de test. s. ib.

III. Hoc iuramentum pars parti remittere potest, valebuntque testimonia non secus, ac iuratorum. Ioan. Andr. & Pan. in c. tuis hoc tit. & est notab. Glo. in l. iurisiurandi C. de test. Castrens. ibid. n. 3.

Cur autem remissio ista permittratur, cauta est, quia iuramentum testis respicit favorem partis, contra quam producitur, ut scilicet veritatem dicat: nec est substantialis solennitas, sed accidentalitatis, & separabilis. c. 2. de sponsalib. Panorm. in c. 1. de iure iur. n. 4. Felinus ibid. n. 2. DD. in l. si quis in conscribendo C. de pact. c. si diligenti de fo. comp. Alexander in di. l. 1. unum. 17. tit. de ser.

E contrario iuramentum calumniæ, quia respicit utilitatem publicam, tacitè quidem, expressè tamen remitti non potest. c. 1. §. 1. de iuram. calum. in 6. Socinus in cap. final. num. 40. 20. tit. Maranta par. 6. tit. de iuram. n. 2. ne per calumniam frustra iudices fatigentur, & in infinitum lites prorogentur, quemadmodum Alex. l. cit. notavit.

Iudex nihilominus etiam facta remissione, iuramentum testi offerre potest, quando expedire viderit: vel si agatur de præiudicio publico, aut damno animarum, ut in causa matrimoniali. Felinus in c. tuis hoc tit. num. 4. & Mynsingerus

Cens. 6. obs. 32. addens ad prædictam iuramenti remissionem minimè requiri auctoritatem iudicis, contra quam *Glo. 2. in c. tuis hoc tit.* affirmavit.

IV. An statuto vel consuetudine obtineri queat, ut non iuratis testibus fides in iudicio habeatur inter DD. controversum est. *Felinus in c. tuis quest. hoc tit. n. 2. & Roman. consil. 482. n. 8.*

Affirmativam opinionem ratio iuvat. Constat enim, quæ fieri pacto queunt, eadem statuto decerni posse, argumento à minori ad maius, cum maior sit potestas legis, quam hominis, qui legi subest. *l. fin. C. de fideiuss. Bart. ibid. n. 1. Glo. in l. non solum §. fin. ne novi oper. nunciat. Gaill. l. 2. obs. 78. n. 3.*

Verum si inter terminos comparationis disparitas intercedat, & dissimilitudo, eaque demonstrata fuerit, ratiocinatio facta concidit, & valebit quidem pactum, de non iurando, statutum verò, & consuetudo non agnoscitur. *Felinus* certè *lo. cit.* magnam dissimilitudinem agnoscit. Sed neque qualis ea sit, neque quid in præsentè controversiâ tenendum sit, exponit.

Facile credam, statutum condi posse, adeoque supremum principem decernere, ut in personis illustribus genere, & virtute, non suspectæ fidei & integritatis ad plene testandum non requiratur iuramentum. Nam in eiusmodi probatis spectatisque hominibus omnis doli, & fraudis præsumptio cessat, ut nemo nisi malignus de ullius periculo periurii metuere ardeat. Quam ob causam in quibusdam terris hodie usus obtinuit, ut illustrium personarum etiam absentium testimonia signata, cum & sub si-

de sua recipiantur. *V. Gaill. l. 1. obs. 107.*

V. Hinc sequitur in excessu mentis suæ locutum esse *Hypollitum*, & eos quos allegat singulari 214. quando dixit in materia iuramenti testium Papam dispensare non posse, ita ut testis in iudicio non debeat iurare, eo quod de iure divino situr habet *Genes. 31.* ubi *Iacob* voluit testimonium *Laban* socii sui iuramento confirmari. Quod dictum pro stupendo, & Canonistis incognitè refert *Felinus* adderet Theologis potissimè, qui neque in hac materia testium, nec in contractibus aliis & actionibus ullam iuris divini obligationem addendi iuramenti agnoscunt, neque si esset, non posse relaxari per dispensationem concedent: de qua re consulendi *Summistæ in V. dispensatio. & V. iuramentum, Azor. l. l. 11. c. 9. q. 3.*

Exemplum *Iacobi* Patriarchæ nihil ad rem facit. Exegit ille iuramentum à *Labano* socio suo, cuius perfidiam sæpè expertus erat, ut in futurum securior esset: illud iuramentum verò non tenebatur *Laban* præstare iure divino, sicut hodie in contractibus qui iurant, spontaneæ vel secundum obligationem legum civilium iurant: sed factò iuramento ad servandum illud unusquisque iure divino, & naturali tenetur, donec relaxatum fuerit. Et de huius obligationis dispensatione maior difficultas est, alibi explicanda. Verbo indicasse sufficiat, & *Papam*, & *Episcopum* cum iusta causa subest, in iuramentis promissoriis dispensare posse: non facturos tamen facile in iuramento à testibus edito, nisi pars consentiat in cuius favorem obliget.

Adde

Adde eandem potestatem magistrati saeculari in quibusdam casibus competere, ut ex dicendis infra patebit.

VI. Forma iuramenti à testibus præstandi hæc est. Ego N. iuro dicere veritatem pro utraque parte in tota causa, in quæsum productus. Item, quod nec odio, nec timore, nec favore, postponam dicere veritatem pro utraque parte. Sic me DEVS adiuvet, & hæc sancta DEI Evangelia. In principio, &c.

Cæterum in repetitione testium pro declaratione testimonii sui ut nova citatione, sic novo iuramento minimè opus est. Nam qui declarat, nihil novi adferre censetur. l. heredes palam. §. si quid possit. Tit. de testam. Glo. in l. fin. v. iterum. C. de testib. Bald. ibid. num. 6. Salicet. n. 5. Gaill. l. i. obs. 107. n. 16.

Limita, nisi repetitio testium an aliam ac diversum finem instituat vel in alia instantia repetatur. Sicut enim prior causa, ita posterior sufficere potest. Verùm ne prolongare cupientibus ansa præbeatur, evitandum Iudici est, ut partes ulteriori testium productioni renuncient. Specul. §. satis. in princ. & §. ult. c. cum venissent. v. Esenbec. h. 22. Tit. 5. Brenner. Vol. 11. Disp. 5. n. 9.

§. 3.

De modo producendi testes.

I. Actor intentionem suam, vel reus exceptionem probaturus in iudicio, à Iudice terminum probandi petit, & intra illum testes producit, citato ad id adversario, ut videat testes produci, & iurare. Liberum namque illi est,

si quid in testibus displiceat, contra illos objicere, ante illorum receptionem, vel examen, aut saltem publicationem depositionum. Quod si contingat adversario non citato recipi testes, contra leges facta receptio censetur, & reprobat. Si autem tacuerit usque ad publicationem objectionibus contra eos faciendis renunciasse videbitur iuxta Regulam. Qui tacet, consentire videtur. de regul. in 6. Nisi iuramento affirmet, se ad id malitiose non procedere, c. presentium hoc tit. vel antè publicationem protestatus sit, ius obijciendi à se sibi reservatum velle, vel ostendat exceptiones suas nunc primum sibi innotuisse, prius verò incognitas fuisse: vel cum prius vellet, impeditus à Iudice fuit: vel denique sint eiusmodi, ut testes etiam post publicationem inhabilitent, veluti, quod non sit Christianus, aut excommunicatus. Brechtius in Processu Juris tit. de Citat. & Prob.

II. Nulla oppositione adversum testes facta, & iuramento veritatis præstito, examinantur sigillatim vel ab ipso Iudice, vel Iudice territorii, vel commissariis. Iudex enim, ut accurate Gaillius explicat l. i. Obs. 96. absentium testium examinationem committere potest iudici illius territorii, sub quo testes vivunt, & mandare partibus, ut coram eo compareant. l. Iudices, & ibi Bald. c. de fide instrum. Auh. de testib. §. Et quoniam scimus. In Spirénsi Camera commissarii à partibus nominantur, nominati plerumque deputantur, vel in eorum locum si quid impedimenti sit, ex officio alii conceduntur, cum potestate adiungendi Notarium non suspectum.